

➤ **dr Urszula Markowska-Manista**, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej, Warszawa, Polska

In the Borderline of Borderlands – from the Margins to the Centre. Education of Minorities and Minority Communities in Georgia.

Na pograniczu pograniczy – od marginesu do centrum. Edukacja mniejszości i społeczności mniejszościowych w Gruzji.

Celem wystąpienia jest przybliżenie edukacji mniejszości i społeczności mniejszościowych w Gruzji (na pograniczu pograniczy, od marginesu do centrum).

Autorka w swoich badaniach terenowych (projekt badawczy 2013-14) przygląda się uwarunkowaniom społeczno-kulturowym i historycznym, warunkom i możliwościom tej edukacji, pochodzeniu i klasie społecznej oraz kapitałowi kulturowemu jej odbiorców i twórców, reprodukcji pozytywnych i negatywnych stereotypów, jakie tworzone są w oparciu o wzajemne kontakty. Proces wrastania społeczności mniejszościowych w kulturę gruzińską, a z drugiej strony podejmowane przez niektóre mniejszości próby ochrony swej kulturowej odrębności w oparciu o kultywowanie tradycji na bazie przekazu międzypokoleniowego w życiu codziennym w konkretnych miejscach, jak również pielęgnowania dziedzictwa etnicznego i narodowego w przestrzeni edukacji mniejszościowej (szkółki polskie, szkołka niemiecka, szkoły: ormiańskie i szkoły azerskie) w obliczu dokonujących się przemian, wydają się kluczowe dla zrozumienia aktualnej sytuacji edukacyjnej wieloetnicznego tygła, jakim jest Gruzja.

Graniczne i pograniczne miejsca (szkoły, domy kultury, instytucje kultury, muzea), które inicjują i pozwalają na edukację i działania kulturowe związane z tradycją i językiem przodków, są również swoistymi enklawami ginących w globalnych przemianach kultur regionalnych i mniejszościowych. Są miejscami obumierania pamięci o nich, ich tradycji, która dotychczas kształtowała codzienność i wyznaczała ramy społecznego funkcjonowania, a jednocześnie miejscami ostatnich spotkań na styku kultur. Uczestnicy mniejszościowych praktyk edukacyjnych to dzieci i dorośli, to pewne grupy, pewne figury uwarunkowane wieloma czynnikami. Z jednej strony są przywiązani do miejsca i częściowo już pozbawieni mniejszościowych korzeni, z drugiej zaś są globalnymi nomadami dźwigającymi na barkach trudną pamięć przodków uwikłaną w dziejowość: przesiedleń, kolonizacji, wywłaszczenia kultury i języka.

Wystąpienie jest próbą wskazania przyczyn takiego stanu oraz próbą zweryfikowania stosowanych rozwiązań edukacyjnych.

Słowa kluczowe: *edukacja mniejszości, edukacja w środowiskach zróżnicowanych, pograniczne, kategoria miejsca*

The presentation aims at outlining the education of minorities and minority communities in Georgia (in the borderline of borderlands, from the margin to the centre).

In the field research (research project 2013-2014) the author studies the socio-cultural and historical conditions, the circumstances and possibilities of such education, the origin and social class, the cultural capital of its recipients and creators, as well as the reproduction of positive and negative stereotypes which are formed on the basis of mutual contacts. The process of minority communities' merging into Georgian culture, attempts made by some minorities to protect their cultural distinctness based on the preservation of their traditions supported by intergenerational transmission in everyday life, fostering their ethnic and national heritage in the sphere of minority education (Polish schools, German school, Armenian and Azeri schools) in the face of transformations, altogether seem crucial in understanding the present educational situation of the multiethnic melting pot, that Georgia represents as a country.

The border and borderland places (schools, cultural centres, cultural institutions, museums) which initiate and facilitate education and cultural activities related to the tradition and language of ancestors constitute peculiar enclaves of regional and minority cultures vanishing in the global transformations. They form places of dying memory of them, including their traditions which, until now, have been shaping everyday reality and defining the framework of social existence. Finally, they are places of the last encounters at the contact point of cultures. The participants of minority educational practices are children and adults: these are certain groups, certain figures conditioned by a number of factors. On the one hand, they are attached to a place and partly devoid of minority roots, while on the other they are global nomads carrying the burden of a difficult memory of their forefathers entangled in the history of resettlement, colonisation, dispossession of culture and language.

The presentation is an attempt to define the sources of such a state as well as an attempt to verify the educational solutions in use.

Key words: **minority education, education in diversified environments, borderland, category of place, category of intergroup contact**